

УДК 721.01

Л. Г. Бачинська,

канд. арх., професор кафедри основ архітектури та АП КНУБА

ЗАСТОСУВАННЯ КЛАУЗУРНОЇ МЕТОДИКИ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ СПЕЦКУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ-АРХІТЕКТОРА

Анотація: у статті розглядається використання клаузурної методики проведення практичних занять зі спецкурсів під час підготовки фахівців-архітекторів.

Ключові слова: клаузурна методика, спецкурси, підготовка фахівця-архітектора.

Для підготовки фахівця-архітектора дуже важливо мати навички *ручного ескізування*, які свідчать про майстерність спеціаліста, є оперативним способом демонстрації запропонованого архітектором продукту, допомагають затвердити його авторитет перед замовником і переконати замовника у прийнятті рішення. Нажаль, сучасні технічні засоби проектування слугують лише *допоміжним інструментом візуалізації* проектного вирішення. Через це ручна праця архітектора є до цього часу неоціненою. Навички ручного ескізування, що спрощують діалог фахівця і замовника, засвоюються у процесі навчання, завдяки використанню клаузурної методики.

Клаузурна методика традиційно застосовується у архітектурній освіті як метод тренувальних вправ під час навчання архітектурному проектуванню для набуття студентами навичок самостійної творчої роботи. Вона описана як важлива складова процесу архітектурного проектування професором МАрхі Б.Г.Бархінім [1]. Клаузурна методика, що використовується у МАрхі, передбачала застосування 4 типів клаузур, сукупність яких скоріше можна віднести до системного підходу активізації навчання з архітектурного проектування. Це клазури на вільну тему як короткочасні творчі завдання, що підтримують емоційне напруження і розвивають творчі потенції учня; клазура за основною темою як первинна гіпотеза композиції архітектурного об'єкту; клазура в процесі проектування по завершенні певного етапу і переході до нового (від одного розділу до іншого); залікова клазура як підведення підсумків отриманих студентом під час навчального проектування навичок.

Пропагована МАрхі і викладена у праці Б.Г.Бархіна система клаузур була відкоригована свого часу на архітектурному факультеті КІБІ (КНУБА) при використанні її у архітектурному проектуванні: проф. І.Й.Лошаков (кафедра ОАтаАП) розповсюдив клаузурну методику на етап творчої розробки, який слідував за етапами навчання – підготовчому та творчого пошуку, і

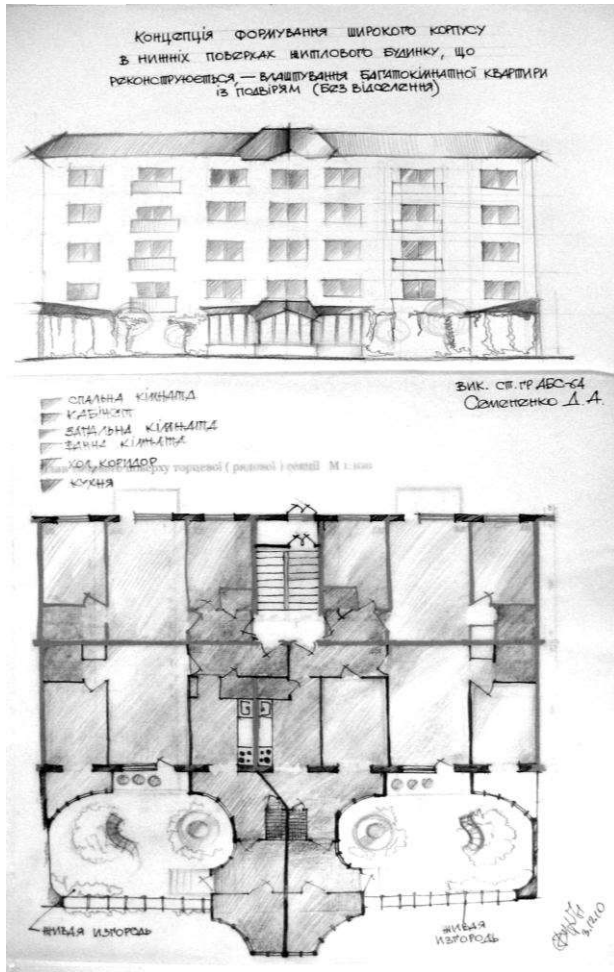
запропонував кожне заняття цього етапу, що зазвичай відбувається у вигляді творчої розвідки методом «спроб і помилок», проводити у вигляді окремої пошукової клаузури, метою якої було вирішення конкретного питання, наприклад, уточнення взаємодії архітектури об'єкту, що проектується, й оточення; вирішення просторової організації об'єкту в плані; визначення співвідношення внутрішнього простору у розрізі; з'ясування трактування фасадної структури об'єкту; розвідування просторової гармонізації у перспективному зображенні.

Автор статті, порівнюючи навчальний процес архітектурному проектуванню у ВНЗ і творчий у проектній організації по етапах і аналізуючи стан творчого напруги студентів протягом часу виконання архітектурного проекту, запропонувала ввести у студіювання два етапи виконання клаузур як серії конкретних локальних завдань: на першому передбачалося засвоєння процесу проектування як шляху, коли ще недостатній проектний досвід і не вистачає інформації і знань для виконання великого структурно складного об'єкту, здійснення низки клаузур за принципом «від цілого до його частини» і лише по їх закінченні виконання головної клаузури за темою проекту, на другому – етапі творчої розробки, коли зменшується емоційне напруження через одноманітні дії з уточнення проектного вирішення, рекомендується проведення 1-3 клаузур, які допомагають розв'язати невеликі творчі питання, що є важливими для закінчення проекту [2].

Отже, клаузурна методика характерна для навчання архітектурному проектуванню, являє серію тренувальних вправ, що створюють підвищений творчо-емоційний стан виконавців. Оскільки клаузура примушує активізувати образно-розумову діяльність студентів, самостійна творча ручна робота сприяє запам'ятовуванню певних теоретичних постулатів і може бути порівнена в окремих випадках з діловою грою, ця методика була розповсюджена і на процес опанування двох спецкурсів за спеціалізацією «Реконструкція будівель і споруд» по кафедрі Основ архітектури та архітектурного проектування КНУБА - «Містобудівні аспекти реконструкції» та «Реконструкція і нове будівництво в історично складеному середовищі (Розділ «Житлові будинки»). Усі практичні заняття за запропонованою методикою відбуваються як самостійне виконання студентами конкретних завдань протягом 1 пари у вигляді невеликих клаузур (див. рис.1-3).

При складанні програми практичних занять за такою методикою враховані такі принципи: а) середовищний підхід до вибору проектного вирішення, де середовище і його параметри дозволяють визначити напрямки містобудівної композиції під час нового будівництва на ділянці і провести вибір типів житлових будинків; напрямки реконструкції типової забудови (рис.1)і

а)



б)

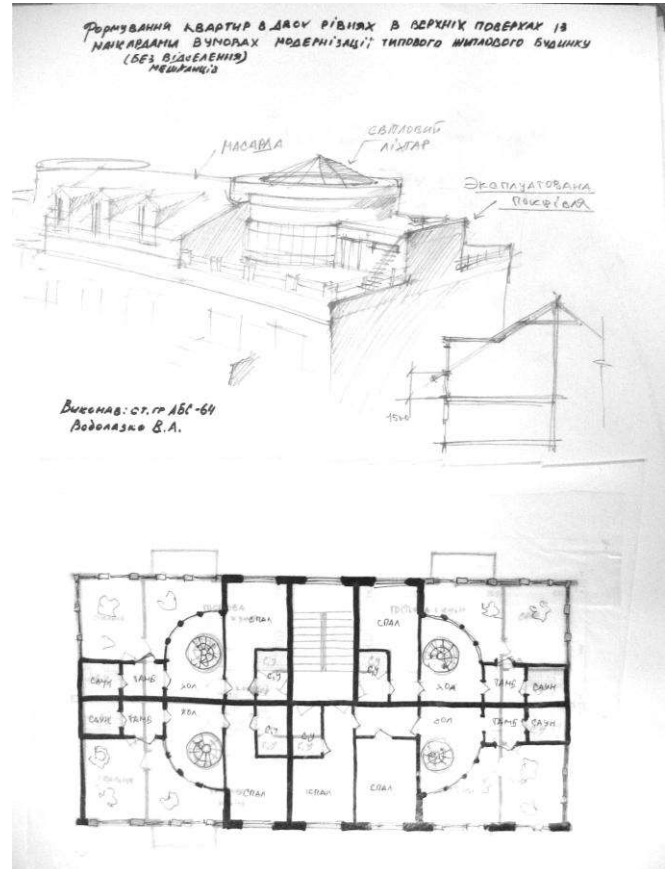


Рис. 1. Приклади завдань у вигляді клаузур (за 2 години навчального часу) за темою «Реконструкція типових житлових будинків»:

а – перепланування квартир першого поверху з прибудовою;

б- перепланування квартири верхнього поверху

вчинити вибір методів реконструкції на кожній конкретній ділянці залежно від містобудівної ситуації й умов сприйняття оточення (рис.2); напрямки реконструкції історичної забудови з огляду вимог на гармонізацію довкілля (метод проектування від цілого до часткового) (рис.3,б); б) формування проектного рішення через модель особливостей функціонування кожного об'єкту (новобудови або реконструйованого) (метод проектування відповідно до попередньо визначеної концепції); в) розмаїття функціонального використання індивідуального сімейного простору і прийомів його зв'язку з

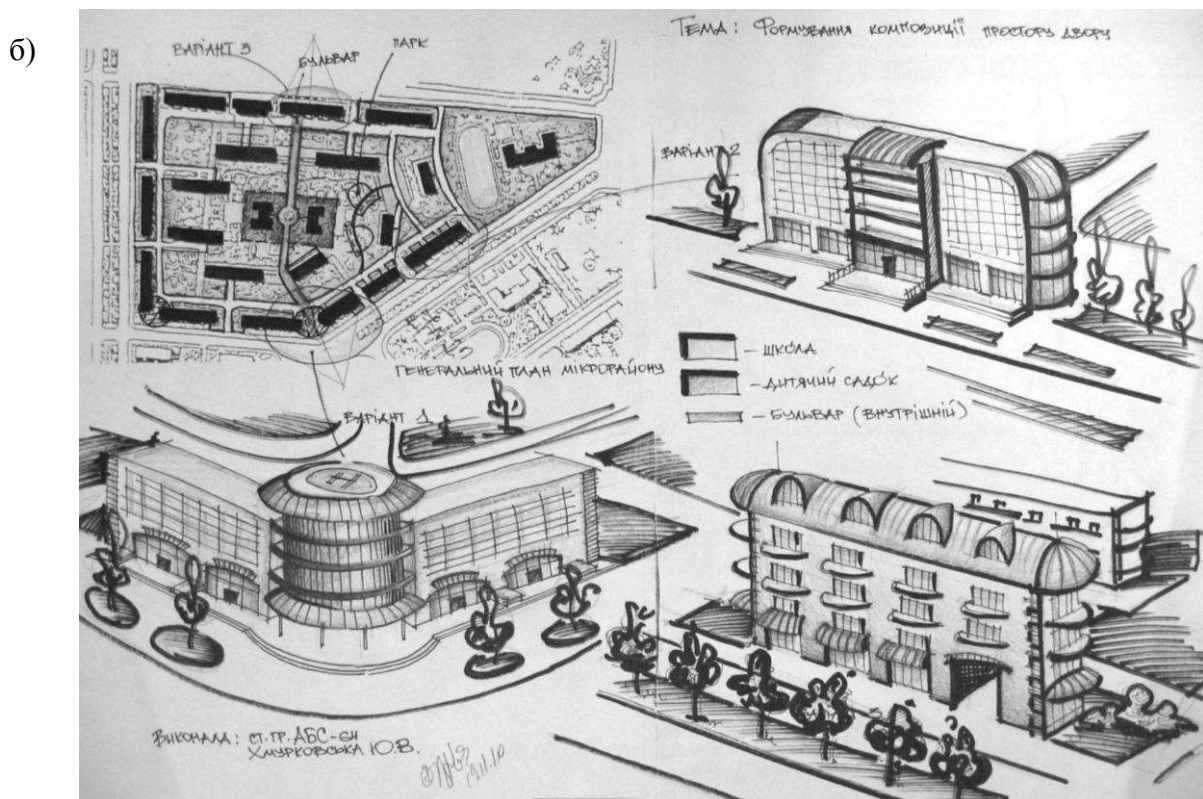
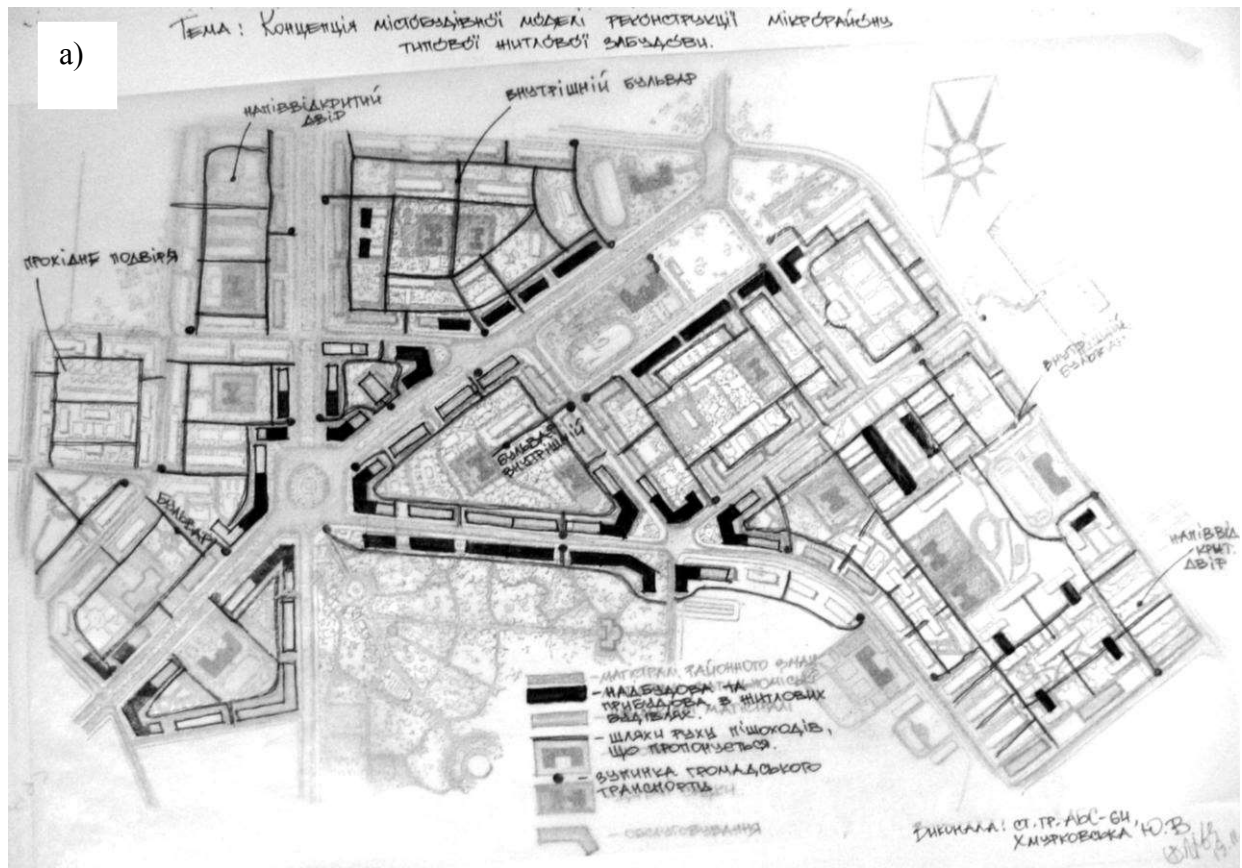


Рис. 2. Приклади завдань у вигляді клаузур (за 2 години навчального часу) за темою «Реконструкція типових житлових будинків»:

а – концепція моделі реконструкції житлової забудови;

б- вирішення простору двору методами реконструкції житлової забудови

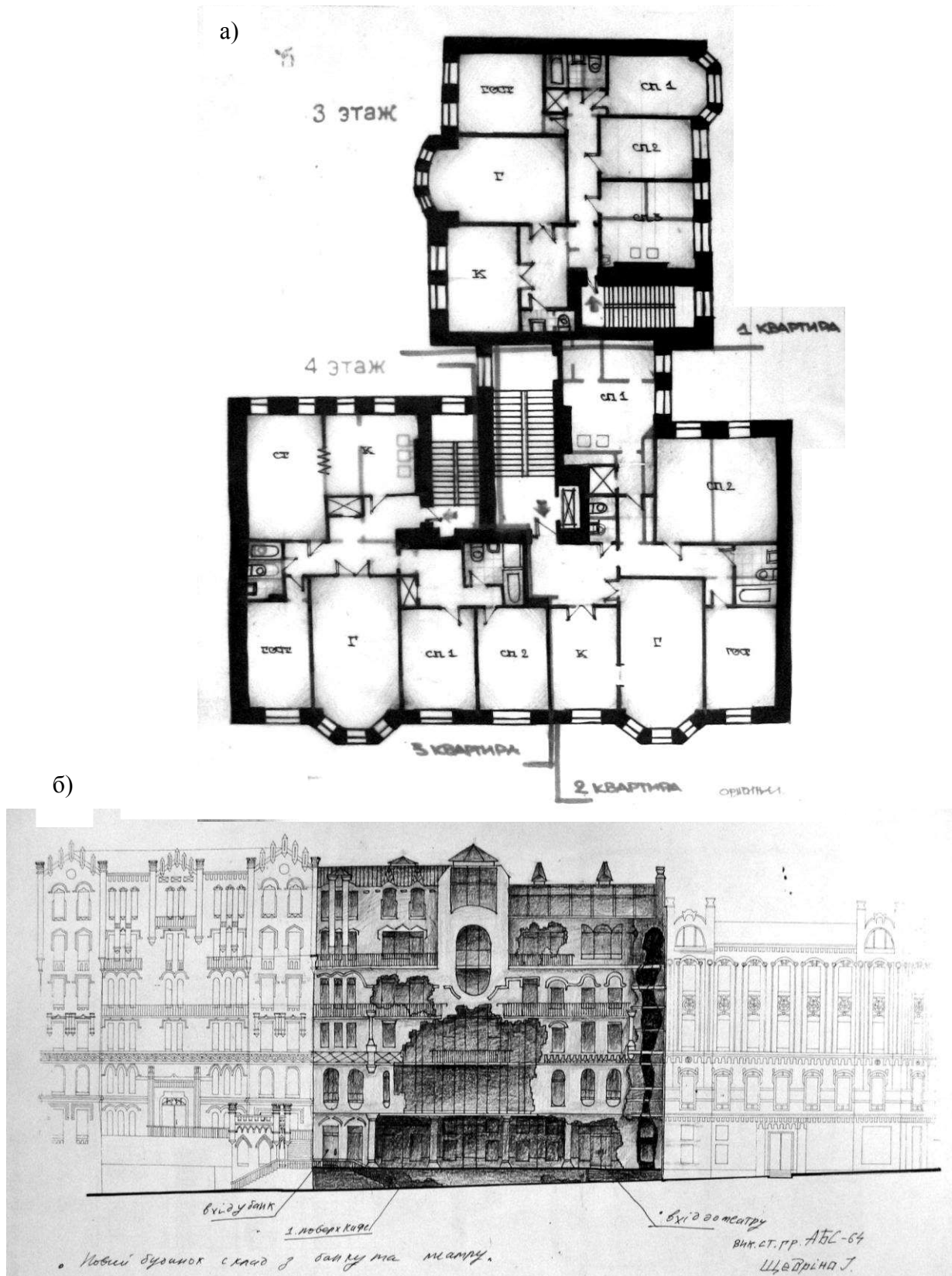


Рис. 3. Приклади завдань у вигляді клаузур (за 2 години навчального часу) за темою «Реконструкція житлових будинків у історично сформованому середовищі»: а – перепланування історичної будівлі; б- вирішення фасаду будинку-вставлення

довкіллям (метод просторової варіантності й інтеграції в оточення); г) врахування функціонально-конструктивної структурності існуючих об'єктів і її підтримка у процесі перетворення забудови (метод обережного відношення до матеріалу – до об'єкту перетворення).

Кожне практичне заняття відбувається у вигляді розв'язку конкретного завдання, для виконання котрого подані наступні матеріали: завдання на проектування, вихідні дані, етапи виконання роботи (методична послідовність), додаткова інформація (наприклад, з ймовірних типів структури житлового будинку, із запропонованих методів реконструкції, з типів містобудівної ситуації тощо), додаткові умови проектування. У випадках, коли це можливо, під час отримання завдання розігрується ситуація ділової гри між замовником і проектувальником як ймовірний діалог у вирішенні питання, між керівником і підлеглими виконавцями, як формування проектної пропозиції особисто для себе тощо). Короткочасна клаузура як концепція проектного розв'язку, у етапи виконання якої закладена методика опанування конкретних питань навчальної програми, допомагає активно з інтересом опрацювати і запам'ятати матеріал замість читання, вивчення його за літературними джерелами або у електронній версії, підтримувати навички ручного ескізування, активно і напружено працювати під час занять і завершувати процес навчання у аудиторії, не переносючи його у домашні умови.

Список використаних джерел:

1. Бархин Б.Г. Методика архитектурного проектирования в системе архитектурного образования. – Москва: Изд-во лит-ры по строительству, 1964. – 224 с. – илл.
2. Бачинська Л.Г. Архитектура жилья. – К.: Грамота, 2004. – 407 с. – илл.

Аннотация

В статье рассматривается использование клаузурной методики проведения практических занятий по спецкурсам при подготовке специалистов-архитекторов.

Ключевые слова: клаузурная методика, спецкурсы, подготовка специалиста-архитектора.

The summary

In clause use of a clauzural technique of realization of practical lessons on special disciplines is considered by education in the architecture.

Key words: a clauzural technique, special disciplines, education in the architecture.